

بخشی از کتاب

«مفاتیح الحیاء»

توجه مرد به همسر

ارزش وجودی همسر

ارزش وجودی همسر (زن) در خانه به اندازه‌ای است که از عوامل آرامش برای زندگی مرد به شمار آمده^۱، گفت‌وگوی با وی نیز از کارهای نیک و خوب شمرده می‌شود، و نیز دو رکعت نماز شخص همسر دار از عبادت شبانه بی‌همسر برتر است.

در حدیثی آمده است که یک رکعت نماز از مرد همسر دار برتر است از هفتاد رکعتی که مرد بی‌همسر بگذارد.^۲

۱. صحیفه کامله سجاده، دعای ۲۵.

۲. «جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا» (سورة اعراف، آیه ۱۸۹).

۳. رُكْعَةٌ يُصَلِّيَهَا مُتَزَوِّجٌ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رُكْعَةً يُصَلِّيَهَا عَزَبٌ (المقنعة، ص ۴۹۷).

امام صادق علیه السلام می فرماید: پدرم از مردی پرسید: آیا همسر داری؟ گفت: نه. پدرم فرمود: برای من خوشایند نیست که دنیا و همه آنچه در آن است برای من باشد و شبی را بدون همسر سپری کنم. سپس فرمود: دو رکعت نمازی که همسر دار می گزارد برتر است از عبادت مرد بی همسری که تمام شب خود را به عبادت بگذراند و روزش را روزه بگیرد. سپس پدرم هفت سکه زر به وی داد و فرمود: با این پول ازدواج کن. آن گاه از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین روایت کرد که: همسر بگیرید، به راستی که برای شما سبب روزی بیشتر است.^۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هر عمل سرگرم کننده مؤمن باطل (ناصواب) است، مگر سرگرمی در سه چیز: پرورش اسب، تیراندازی و شوخی با همسر.^۲

منزلت زن در مقام مادری و حقوق او بیان شد. اکنون سخن از حقوق زن در مقام همسری است. زن و شوهر نسبت به هم حقوق فراوانی دارند که با رعایت آنها زندگی شیرین و باصفا می شود^۳ و رعایت نکردن آن تلخکامی می آورد.

خدای سبحان زنان را لباس مردان و مردان را لباس زنان معرفی کرده است.^۴ لباس مانع از آسیب و پوشاننده عیوب و حافظ از گرما و سرما و زینت بخشش و

۱. عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي عليه السلام فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ مِنْ زَوْجَةٍ؟ فَقَالَ: لَا، فَقَالَ: إِنِّي مَا أَحَبُّ أَنْ لِي الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَإِنِّي بَتُّ لَيْلَةً لَيْسَتْ لِي زَوْجَةٌ، ثُمَّ قَالَ الرَّكْعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا رَجُلٌ مَتَزَوِّجٌ أَفْضَلُ مِنْ رَجُلٍ أَعَزَبَ يَقُومُ لَيْلَةً وَيَصُومُ نَهَارَهُ، ثُمَّ أَعْطَاهُ أَبِي سَبْعَةَ دَنَانِيرَ، قَالَ لَهُ: تَزَوِّجْ بِهَذِهِ، ثُمَّ قَالَ أَبِي عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: اتَّخِذُوا الْأَهْلَ فَإِنَّهُ أَرْزَقُ لَكُمْ (تهذيب الاحكام، ج ۷، ص ۲۳۹-۲۴۰).

۲. كُلُّ لَهْوٍ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: فِي تَأْدِيبِ الْفَرَسِ وَرَمِيهِ عَنِ قَوْسِهِ وَ مَلَاعِبَتِهِ أَمْرَاتِهِ، فَإِنَّهُنَّ حَقٌّ (الكافي، ج ۵، ص ۵۰).

۳. فَذَارَهَا عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ أَحْسِنِ الصُّحْبَةَ لَهَا فَيَصْفُو عَيْشُكَ (الفقيه، ج ۴، ص ۳۹۲).

۴. ﴿هُنَّ لِيَاسٌ لَكُمْ وَ أَنْتُمْ لِيَاسٌ لِهِنَّ﴾ (سوره بقره، آیه ۱۸۷).

مایه آرامش انسان است. زن و شوهر نیز برای همدیگر چنین‌اند، به شرط آنکه دو اصل مهم مودت (دوستی) و رحمت (مهربانی) بر زندگی حاکم باشد.^۱

خدای سبحان می‌فرماید: و از جمله نشانه‌های او [خدا] این است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا در کنارشان آرامش یابید و میان شما الفت و رحمت برقرار ساخت...^۲؛ همچنین در تعامل با همسر، مکرر سفارش کرده که: با آنان به نیکی معاشرت کنید.^۳ در پرداخت مهریه^۴، حقوق متقابل^۵، هزینه‌های جاری زندگی^۶ حتی هنگام جدایی و طلاق همسر^۷، خدا به نیکی با وی سفارش فرموده است، پس در هیچ حالی مرد نباید به همسر خود ستم کند و حقوق و منزلت او را نادیده بگیرد، گرچه وی مرتکب اشتباهی شده باشد. حتی درباره همسر مطلقه به دادن هدیه‌ای متناسب با توانایی شوهر سفارش شده است: اگر همسرانی را که با آنان آمیزش نکرده‌اید یا همسرانی را که برایشان مهری معین نساخته‌اید طلاق گوید، بر شما گناهی نیست؛ ولی به زنانی که برایشان مهری مقرر نداشته‌اید، به هنگام طلاق کالایی در حد متعارف بدهید؛ توانگر به اندازه توان خود و تنگدست نیز به قدر وسع خود این تکلیف را بر عهده دارد. این بر عهده نیکوکاران نهاده شده است.^۸

۱. رک: نسیم، ج ۹، ص ۲۶۰ - ۲۶۲.

۲. ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً...﴾ (سوره روم، آیه ۲۱).

۳. ﴿وَ عَاشِرُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ...﴾ (سوره نساء، آیه ۱۹).

۴. ﴿وَ اتَّوَهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ (سوره نساء، آیه ۲۵).

۵. ﴿وَ لَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ (سوره بقره، آیه ۲۲۸).

۶. ﴿رِزْقَهُنَّ وَ كِسْوَتَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ (سوره بقره، آیه ۲۳۳).

۷. ﴿فَإِمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ (سوره بقره، آیه ۲۳۱).

۸. ﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَ مَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرًا وَ عَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرًا مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾ (سوره بقره، آیه ۲۳۶).

سپس بعد از چند آیه خدای سبحان این دستور بسیار مهم و سازنده را تکرار می‌کند و با تأکید آن را به عنوان یک حق لازم و شایسته بر عهده کسانی می‌داند که اراده پرهیزگاری دارند و چنین می‌فرماید: برای همه زنانی که طلاق داده می‌شوند، کالایی درخور و شایسته مقرر گردیده است. این بر عهده شوهران تقوایشه ثابت است.^۱

این هدیه افزون بر مهریه زن است که بر همه مسلمانان واجب است و به قرینه «حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ» معلوم می‌شود هدیه‌ای مستحبی است که مردان پرهیزگار خواهند پرداخت.^۲

بر اساس این آموزه‌های قرآنی، در کلام خاندان وحی ﷺ روایات فراوانی درباره نیکی به همسر (زن) آمده است که بخشی از آن در بحث خانواده گذشت و در اینجا به برخی دیگر اشاره می‌شود.

پاداش نیکی به همسر (زن)

از مهم‌ترین موارد نیکی به همسر اظهار محبت به وی و آراستگی ظاهری مرد است که از عوامل تحکیم خانواده به شمار می‌آید.

امیرمؤمنان عَلَيْهِ السَّلَام در وصیت به محمد حنفیه فرمود: به راستی زن ریحانه (شاخه گل) است و قهرمان نیست، پس در هر حال با وی ملذرا کن و همراهی نیکو داشته باش تا زندگیت باصفا گردد.^۳

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: بر شوهر در تعامل با همسرش سه چیز ضروری است: موافقت با وی تا موافقت و محبت و میل او را به خود جلب کند،

۱. «وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ» (سوره بقره، آیه ۲۴۱).

۲. رک: نسیم، ج ۱۱، ص ۵۲۰.

۳. فَإِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَ لَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ، فَدَارِهَا عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ أَحْسِنِ الصُّحْبَةَ لَهَا فَيَصْفَوْ عَيْشُكَ

(الفقیه، ج ۴، ص ۳۹۲).

خوش اخلاقی با وی و دلبری از او با آراستگی ظاهر در نگاهش و گشایش در زندگی برای او.^۱ امام کاظم علیه السلام نیز فرمود: آرایش مرد برای همسرش از عوامل افزایش عفت زن است.^۲

پاداش اخروی نیکی به همسر

هرچند پاداش‌های اخروی که در روایات پیشین برای خدمت به خانواده ذکر شد، شامل نیکی با همسر نیز می‌شود، در این قسمت به نقل احادیثی در خصوص پاداش خدمت و نیکی به همسر (زن) می‌پردازیم.

امیرمؤمنان علیه السلام می‌فرماید: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله بر ما وارد شد و فاطمه کنار دیگری نشسته بود و من عدس پاک می‌کردم. فرمود: ای ابالحسن! گفتم: لیبیک ای رسول خدا! فرمود: از من بشنو و من سخن نمی‌گویم مگر از جانب پروردگرم؛ هیچ مردی نیست که همسرش را در خانه یاری دهد مگر اینکه برای او عبادتی بسیار فراوان از روزه و شب زنده‌داری به شمار می‌آید^۳ و در پایان فرمود: ای علی! به عیال (همسر) خدمت نمی‌کند مگر صدیق یا شهید یا مردی که خدا برایش خیر دنیا و آخرت را خواسته باشد.^۴

۱. لا غنی بالزوج عن ثلاثة أشياء فيما بينه وبين زوجته وهي الموافقة ليجتلب بها موافقتها ومحبتها وهواها وحسن خلقه معها واستعماله استماله قلبها بالهيئة الحسنة في عيها وتوسعته عليها... (تحف العقول، ص ۳۲۳).

۲. تهينة الرجل للمرأة مما تزيد في عفتها (مکارم الاخلاق، ص ۹۷).

۳. دخل علينا رسول الله صلی الله علیه و آله و فاطمة جالسة عند القدر و انا أنقي العدس. قال: يا أبا الحسن! قلت: لبيك يا رسول الله! قال: اسمع مني و ما أقول إلا من أمر ربي؛ ما من رجل يعين امرأته في بيتها إلا كان له بكل شعرة على بدنه عبادة سنة، صيام نهارها و قيام ليلها (جامع الاخبار، ص ۱۰۲).

۴. يا علي! لا يخدم العيال إلا صدیق أو شهيد أو رجل يريد الله به خیر الدنيا و الآخرة (جامع الاخبار، ص ۱۰۳).

پاداش صبر مرد در برابر بداخلاقی همسر

رسول خدا ﷺ فرمود: هر مردی که بر بداخلاقی همسرش برای خدا شکیبایی کند خدا برای صبر وی در هر بار، پاداشی همانند پاداش صبر ایوب عَلَيْهِ السَّلَامُ در برابر بلای او به وی می‌دهد.^۱

مرز نیکی مرد به همسر

مرز نیکی مرد به همسر آن است که به نیازهای واقعی و اصیل او توجه و زمینه رفاه و آسایش او را به گونه‌ای شایسته فراهم کند. حتی در گفت‌وگو و معاشرت با وی چنانچه به پیروی از هوا و هوس او نینجامد، سفارش شده است، چنان‌که اطاعت از والدین با وجود جایگاه والای آنان، مشروط به پیراستگی از شرک و عدم مخالفت خواسته‌های آنان با دستورهای الهی است.

رسول خدا ﷺ فرمود: ای علی! هر مردی که از همسرش پیروی کند خدا وی را به چهره در آتش می‌افکند. علی عَلَيْهِ السَّلَامُ پرسید: این پیروی چیست؟ آن حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: به همسرش جهت رفتن (بدون پوشش) به حمام‌های عمومی و عروسی‌ها و سوگواری‌ها و پوشیدن لباس نازک اجازه دهد.^۲

به فرموده پیامبر عَلَيْهِ السَّلَامُ هرگاه زنی در حالی که آرایش کرده و معطر است از خانه‌اش خارج شود و همسرش از این عمل او خشنود باشد برای آن همسر در برابر هر قدمی که آن زن برمی‌دارد خانه‌ای از آتش ساخته می‌شود. پس بال‌های

۱. مَنْ صَبَرَ عَلَى سَوْءِ خَلْقِ امْرَأَتِهِ وَ احْتَسَبَهُ اعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ مَرَّةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أُعْطِيَ أَيُّوبَ عَلَى بَلَاتِهِ (ثواب الاعمال، ص ۲۸۷).

۲. يَا عَلِيُّ! مَنْ اطَّاعَ امْرَأَتَهُ أَكْبَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ، فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَمَا تِلْكَ الطَّاعَةُ؟ قَالَ: يَأْذَنُ لَهَا فِي الذَّهَابِ إِلَى الْحَمَامَاتِ وَ الْعُرْسَاتِ وَ النَّانِحَاتِ وَ لُبْسِ التِّيَابِ الرَّفَاقِ (الفتاوى، ج ۴، ص ۳۶۲).

زنانتان را کوتاه کنید [و به آنان قدرت جولان ندهید]. در بلندی بال‌هایشان پشیمانی است و کیفر آن آتش است و در کوتاهی بال‌های آنان خشنودی و سرور و بی‌حساب وارد بهشت شدن است. وصیت مرا درباره زنانتان حفظ کنید تا از دشواری حساب [روز قیامت] نجات یابید و هر کس وصیت مرا حفظ نکند نزد خدا چه حال بدی خواهد داشت! همچنین از رسول خدا ﷺ روایت شده که هرگاه امت من به چند خصلت عمل کنند بلا بر آنان فرود آید [از جمله اینکه] مرد از همسر خود پیروی و از مادرش نافرمانی کند.^۱

کیفر خشونت مرد با همسر

رسول خدا ﷺ فرمود: هر کس زنی را از روی ستم بزند من در روز قیامت دشمن او خواهم بود. زنانتان را نزنید. هر کس آنان را از روی ستم بزند خدا و پیامبرش را نافرمانی کرده است.^۲

کیفر نپرداختن مهریه زن

مهریه همسر از بدهکاری‌هایی است که پرداختن آن واجب و تأخیر عملی در پرداختن آن معصیت است.

۱. وَ الْمَرْأَةُ إِذَا خَرَجَتْ مِنْ بَابِ دَارِهَا مَتْرِيئَةً مَتْعَطْرَةً وَ الزَّوْجُ بِذَلِكَ رَاضٍ بِنِسِي لِرِزْوَانِهَا بِكُلِّ قَدَمٍ بَيْتٍ فِي النَّارِ، فَفَصِّرُوا أَجْنَحَةَ نِسَانِكُمْ وَ لَا تُطَوِّلُوهَا فَإِنَّ فِي تَطْوِيلِ أَجْنَحَتِهَا نَدَامَةً وَ جَزَائُهَا النَّارُ وَ فِي قَصْرِ أَجْنَحَتِهَا رِضًا وَ سُرُورٌ وَ دُخُولُ الْجَنَّةِ بِغَيْرِ حِسَابٍ. احْفَظُوا وَصِيَّتِي فِي أَمْرِ نِسَانِكُمْ حَتَّى تَنْجُوا مِنْ شِدَّةِ الْحِسَابِ وَ مَنْ لَمْ يَحْفَظْ وَصِيَّتِي فَمَا أَسْوَأَ حَالِهِ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَعَالَى (جامع الاحبار، ص ۱۵۸).

۲. إِذَا عَمِلْتَ أُمَّتِي خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً حَلَّ بِهِمُ الْبَلَاءُ... اطَاعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَ عَصَى أُمَّهُ (ارشاد القلوب، ص ۷۱).

۳. مَنْ ضَرَبَ امْرَأَةً بِغَيْرِ حَقٍّ فَأَنَا خَصْمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. لَا تُضْرِبُوا نِسَاءَكُمْ، فَمَنْ ضَرَبَهُمْ بِغَيْرِ حَقٍّ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَ رَسُولَهُ (ارشاد القلوب، ص ۱۷۵).

به گفته عبدالله بن عباس، پیامبر خدا ﷺ پیش از رحلت، در آخرین سخنرانی خود در مدینه توصیه‌هایی فرمود که چشم‌ها از آنها گریبان و دل‌ها هراسان شد: ... هر کس بر زنی در مهریه‌اش ستم کند نزد خدا زناکار به شمار می‌آید. روز قیامت خدا به او می‌فرماید: بنده من! کنیزم را با عهد خودم به عقد تو درآوردم؛ ولی تو به عهدم وفا نکردی، پس خدا طلب حق آن زن را بر عهده می‌گیرد و همه نیکی‌های آن مرد را برای زن به حساب می‌آورد؛ ولی حق آن زن ادا نمی‌شود، از این رو فرمان داده می‌شود آن مرد را به آتش افکنند.^۱

نیکی به شوهر

انسان در رشد و تعالی خود نیازمند همسر است، از این رو رسول خدا ﷺ از اینکه زنان ازدواج را ترک و خود را از شوهران بی‌نیاز کنند نهی فرموده است؛^۲ بر این اساس زنانی که دشواری‌های ازدواج و زندگی مشترک را به سبب خودکفایی مالی یا هر دلیل دیگر تحمل نمی‌کنند فضیلت‌های بزرگی را از دست می‌دهند که جبران‌پذیر نیست.

زنی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: من زنی از دنیا بریده هستم. آن امام همام فرمود: مراد تو چیست؟ گفت: ازدواج نمی‌کنم. امام صادق علیه السلام پرسید: چرا؟ گفت: می‌خواهم به فضیلتی برسم. امام علیه السلام فرمود: [از این مرام] باز

۱. حَظَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ وَفَاتِهِ وَ هِيَ آخِرُ خُطْبَةٍ خَطَبَهَا بِالْمَدِينَةِ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ تَعَالَى، فَوَعِظَ بِمَوَاطِئِ ذُرْقَتِ مَنَافِعِ الْعِيُونَ وَ وَجِلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ... وَ مَنْ ظَلَمَ امْرَأَةً مَهْرَهَا فَهِيَ عِنْدَ اللَّهِ زَانٌ وَ يَقُولُ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَبْدِي زَوَّجْتِكَ أُمَّتِي عَلَى عَهْدِي فَلَمْ تَفِ لِي بِالْعَهْدِ، فَيَسْأَلُنِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ طَلَبَ حَقِّهَا فَيَسْأَلُنِي حَسَنَاتِهِ كُلَّهَا فَلَا يَفِي بِحَقِّهَا فَيُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ (شواب الاعمال، ص ۲۸۰ - ۲۸۳).

۲. نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ النِّسَاءَ أَنْ يَتَبَتَّلْنَ وَ يَعْتَظِلْنَ أَنْفُسَهُنَّ مِنَ الْأَزْوَاجِ (الکافی، ج ۵، ص ۵۰۹).

گرد؛ اگر در ترک ازدواج فضیلتی بود فاطمه علیها السلام به آن سزاوارتر از تو بود، زیرا هیچ کس از او در فضیلت پیشی نگرفت.^۱

تعجیل در ازدواج دختران نیز از آموزه‌های دینی است، چنان‌که امام رضا علیه السلام می‌فرماید: جبرئیل بر پیامبر صلی الله علیه و آله فرود آمد و گفت: ای محمد! پروردگارت به تو سلام می‌رساند و می‌فرماید: دوشیزگان چونان میوه بر درخت‌اند. هرگاه میوه برسد اگر چیده نشود خورشید آن را تباه می‌سازد و بادها آن را به اطراف می‌پراکنند. دوشیزگان نیز هرگاه بالغ شوند بهترین چیز برای آنان شوهر است و گرنه از فتنه و تباهی در امان نخواهند بود.^۲ امام صادق علیه السلام نیز فرمود: از سعادت مرد این است که دخترش در خانه او حائض نشود.^۳

مسئولیت زن در برابر شوهر: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: زن نگهدارنده شوهر و فرزندان اوست و او در این نگهداری مسئول است.^۴

احترام به شوهر: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: اگر می‌خواستم به کسی دستور دهم که برای دیگری سجده کند به زن می‌گفتم که برای شوهرش سجده کند.^۵

۱. دَخَلَتْ امْرَأَةً عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فَقَالَتْ: أَصْلَحَكَ اللَّهُ، إِنِّي امْرَأَةٌ مَبْتَلَةٌ. فَقَالَ: وَمَا التَّبْتُ عِنْدَكَ؟ قَالَتْ: لَا أَنْزُوجُ. قَالَ: وَ لِمَ؟ قَالَتْ: التَّمِيسُ بِذَلِكَ الْفَضْلِ. فَقَالَ: أَنْصِرْفِي فَلَوْ كَانَ ذَلِكَ

فَضْلًا لَكَانَتْ فَاطِمَةُ عليها السلام أَحَقُّ بِهِ مِنْكَ إِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يَسْبِقُهَا إِلَى الْفَضْلِ (الكافي، ج ۵، ص ۵۰۹).

۲. نَزَلَ جِبْرَائِيلُ عَلَى النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ رَبَّكَ يَقْرِنُكَ السَّلَامَ وَ يَقُولُ: إِنَّ الْأَبْكَارَ مِنَ النِّسَاءِ بِمَنْزِلَةِ الثَّمْرِ عَلَى الشَّجَرِ، فَإِذَا أَيْعَ الثَّمْرُ فَلَا دَوَاءَ لَهُ إِلَّا اجْتِنَاؤُهُ وَ إِلَّا أَفْسَدَتْهُ الشَّمْسُ وَ غَيْرَتُهُ الرِّيحُ وَ إِنَّ الْأَبْكَارَ إِذَا أَدْرَكْنَ مَا يُدْرِكُنَ النِّسَاءُ فَلَا دَوَاءَ لِهِنَّ إِلَّا الْبَعُولُ وَ إِلَّا لَمْ يُؤْمَنْ عَلَيْهِنَ الْفِتْنَةُ (عيون اخبار الرضا عليه السلام، ج ۱، ص ۲۸۹).

۳. مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ لَا تَطْمُثَ ابْنَتُهُ فِي بَيْتِهِ (الكافي، ج ۵، ص ۳۳۶).

۴. وَ الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ بَعْلِهَا وَ وُلْدِهِ وَ هِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ (ارشاد القلوب، ص ۱۸۴).

۵. لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لِأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا (الكافي، ج ۵، ص ۵۰۸).

خوشرویی با شوهر: پیامبر ﷺ فرمود: برای زن روا نیست که خشمگینانه به شوهرش بنگرد.^۱

پاداش خدمت به شوهر: بر پایه برخی روایات، به هر زنی که به شوهرش جرعه‌ای آب بنوشاند پاداش فراوانی داده می‌شود و شصت گناه از او بخشوده می‌شود.^۲

پیامبر ﷺ فرمود: هر زنی هفت روز به همسرش خدمت کند خدا هفت درِ آتش دوزخ را بر وی می‌بندد و درهای هشت گانه بهشت را به رویش می‌گشاید که از هر یک خواست وارد شود.^۳

ام سلمه از پیامبر ﷺ پرسید: ارزش خدمت زنان به شوهرانشان چیست؟ آن حضرت فرمود: هیچ زنی از خانه همسرش چیزی را به قصد اصلاح جابه‌جا نمی‌کند، مگر اینکه خدا به وی نظر رحمت افکند و هر کسی که خدا به وی نظر رحمت کند عذابش نخواهد کرد.^۴

پاداش اطاعت از شوهر: امام صادق ع فرمود: مردی از انصار در زمان رسول خدا ص به سفر رفت و با همسرش عهد و پیمان بست که از خانه خود بیرون نرود تا او بازگردد. پدر آن زن بیمار شد. او برای پیامبر ص پیغام فرستاد که همسرم به سفر رفته و با من عهد کرده که از خانه خارج نشوم تا بازگردد و

۱. إِنَّ الْمَرْأَةَ ... لَا يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْظُرَ إِلَى وَجْهِهِ نَظْرَةً مُغْضِبَةً (مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳).

۲. مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ، صَبَامَ نَهَارِهَا وَ قِيَامَ لَيْلِهَا وَ يَبْنِي اللَّهُ لَهَا بِكُلِّ شَرْبَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ وَ غَفَرَ لَهَا سِتِّينَ خَطِيئَةً (وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۱۷۲، ر.ک: ارشاد القلوب، ص ۱۷۵).

۳. أَيَّمَا امْرَأَةٍ خَدَمْتُ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ أَغْلَقَ اللَّهُ عَلَيْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّيِّرَانِ وَ قَسَحَ لَهَا أَبْوَابَ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ تَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَتْ (عوالي اللئالی، ج ۱، ص ۲۷۰).

۴. سَأَلَتْ أُمَّ سَلَمَةَ رَسُولَ اللَّهِ ص عَنْ فَضْلِ النِّسَاءِ فِي خِدْمَةِ أَزْوَاجِهِنَّ، فَقَالَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَقَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحًا إِلَّا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا وَ مَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا لَمْ يُعَذِّبْهُ (ر.ک: الامالی، طوسی، ص ۶۱۸؛ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۵۱).

اکنون پدرم بیمار شده است. آیا به من فرمان می‌دهی که از او عیادت کنم؟ حضرت رسول ﷺ فرمود: نه، در خانه‌ات بنشین و از همسرت اطاعت کن. بیماری پدرش شدت یافت و دوباره همان‌گونه به پیامبر پیام فرستاد. پیامبر ﷺ فرمود: در خانه‌ات بنشین و از همسرت اطاعت کن. پدرش مُرد و برای پیامبر ﷺ پیام فرستاد: آیا دستور می‌دهی که بر پدرم نماز بخوانم؟ فرمود: نه. در خانه‌ات بنشین و از همسرت اطاعت کن. پدرش را به خاک سپردند. پیامبر ﷺ برای آن زن پیام فرستاد که خدا تو و پدرت را به سبب اطاعت از شوهرت آمرزیده است.^۱

نکته: فرمان پیامبر ﷺ در این قصه شخصی هرچند اسراری دارد که برای ما روشن نیست و نمی‌توان از آن قانون کلی برای همگان و همه زمان‌ها استنباط کرد، اجمالاً بر اهمیت اطاعت از شوهر و پاداش فراوان آن دلالت دارد.

پاداش جلب رضایت شوهر: امام باقر علیه السلام فرمود: برای زن، شفيعی مؤثرتر از رضایت همسرش نیست. وقتی که حضرت فاطمه علیها السلام درگذشت، امیرمؤمنان علیه السلام بر سر تربت او گفت: خدایا! من از دختر پیامبرت راضی هستم.^۲

۱. **إِنْ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ فِي بَعْضِ حَوَائِجِهِ، فَعَهَدَ إِلَى امْرَأَتِهِ عَهْدًا أَلَّا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا حَتَّى يَقْدَمَ.** قَالَ: وَإِنْ أَبَاهَا مَرِضٌ فَبَعَثَتِ الْمَرْأَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: إِنَّ زَوْجِي خَرَجَ وَعَهْدَ إِلَيَّ أَنْ لَا أَخْرُجَ مِنْ بَيْتِي حَتَّى يَقْدَمَ وَإِنْ أَبِي قَدْ مَرِضٌ فَتَأْمُرُنِي أَنْ أَعُودَهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا، اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ. قَالَ: فَتَقُلُّ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ نَائِبًا بِذَلِكَ فَقَالَتْ: فَتَأْمُرُنِي أَنْ أَعُودَهُ؟ فَقَالَ: اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ. قَالَ: فَمَاتَ أَبُوهَا فَبَعَثَتْ إِلَيْهِ إِنَّ أَبِي قَدْ مَاتَ فَتَأْمُرُنِي أَنْ أَصْلِيَ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ: لَا، اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ. قَالَ: فَذَفِنَ الرَّجُلُ فَبَعَثَتْ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ وَ لِأَبِيكَ بِطَاعَتِكَ لِزَوْجِكَ (الكافي، ج ۵، ص ۵۱۳).

۲. **لَا شَفِيعَ لِلْمَرْأَةِ أَنْجَحَ عِنْدَ رَبِّهَا مِنْ رِضَا زَوْجِهَا وَ لَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ علیها السلام قَامَ عَلَيْهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَقَالَ: اللَّهُمَّ! إِنِّي رَاضٍ عَنِ ابْنَةِ نَبِيِّكَ (كتاب الخصال، ص ۵۸۸).**

نیکی و اطاعت از شوهر و برخورد شایسته با او به قدری مهم است که در روایات، جهاد زن قلمداد شده است.^۱

پادشاه همسران صبور: پیامبر ﷺ فرمود: خدا عذاب قبر را از سه دسته از زنان برمی‌دارد و در روز قیامت با فاطمه دختر رسول خدا ﷺ محشور خواهند شد: زنی که بر غیرت شوهرش شکیبایی کند و زنی که در برابر بداخلاقی شوهرش شکیبایی کند و زنی که مهریه‌اش را به همسرش ببخشد. خدا به هر یک از آنان ثواب هزار شهید می‌دهد.^۲

کیفر ترک اطاعت از شوهر: امام باقر ع فرمود: روز عید قربان رسول خدا ﷺ به بیرون مدینه رفت و با برخورد به زنانی به آنان فرمود: ای گروه زنان! صدقه بدهید و از شوهرانتان اطاعت کنید، به درستی که بیشتر شما در آتش هستید. آنان با شنیدن این سخن گریستند. سپس زنی از آنان برخاست و گفت: ای رسول خدا! ما در آتش با گروه کافرانیم؟ به خدا سوگند ما کافر نیستیم تا از دوزخیان باشیم. رسول خدا ﷺ فرمود: شما به حق شوهرانتان کافرید.^۳

کیفر بی توجهی به نیاز جنسی شوهر: پیامبر اکرم ﷺ فرمود: زنی که شوهرش وی را برای نیاز خود می‌خواند و او پیوسته به تأخیر می‌اندازد تا اینکه

۱. جهاد المرأة حسن التبعل لزوجها (الكافي، ج ۵، ص ۵۰۷).

۲. ثلاث من النساء يرفع الله عنهن عذاب القبر و يكون محشرهن مع فاطمة بنت محمد ﷺ: امرأة صبرت على غيرة زوجها و امرأة صبرت على سوء خلق زوجها و امرأة وهبت صداقتها لزوجها. يعطي الله تعالى كل واحدة منهن ثواب ألف شهيد (ارشاد القلوب، ص ۱۷۵).

۳. ... قال ﷺ: يا معاشر النساء! تصدقن و اطعن أزواجكن فإن أكثركن في النار. فلما سمعن ذلك بكين، ثم قامت إليه امرأة منهن فقالت: يا رسول الله ﷺ! في النار مع الكفار و الله ما نحن بكفار فنكون من أهل النار. فقال لها رسول الله ﷺ: إنكن كافرات بحق أزواجكن

خواهش مرد فرو می‌نشیند و به خواب می‌رود فرشتگان پیوسته تا هنگام بیدار شدن شوهرش آن زن را لعنت می‌کنند.^۱

نکته: خطر بی‌اعتنایی به خواسته غریزی همسر این است که وی به گناه‌های ناخواسته آلوده گردد و چنین آلودگی زمینه آسیب‌پذیری نهاد خانواده را فراهم کند.

کیفر همسر آزاری: رسول خدا ﷺ می‌فرماید: زنی که شوهرش را بیازارد، تا شوهرش را یاری و او را از خود راضی نکند خدا نماز او و هیچ‌یک از کارهای نیکش را نمی‌پذیرد؛ گرچه آن زن همه روزگارش را روزه بگیرد و به عبادت بپردازد و بردگانی را آزاد سازد و اموالش را در راه خدا ببخشد و این زن [تا چنین باشد] نخستین کسی است که وارد آتش می‌شود. سپس افزود: همانند این کیفر برای شوهر هم هست، چنانچه همسرش را از روی ستم بیازارد؛^۲ همچنین آن حضرت فرمود: هر زنی همسرش را با گفتار خود بیازارد خدا هیچ عملی را از او نمی‌پذیرد.^۳ در روایتی دیگر آمده است که هرگاه مردی همسری ناسازگار داشته باشد که به آنچه خدا به وی روزی کرده است صبر نکند و بر شوهر خود سخت بگیرد و او را به کاری وادارد که توان آن را ندارد، خدا هیچ کار نیکی را که موجب نجات وی از آتش شود، نمی‌پذیرد و خشم خدا بر او تا وی این‌گونه

۱. الْمَرْأَةُ يَدْعُوهَا زَوْجَهَا لِبَعْضِ الْحَاجَةِ فَلَا تَزَالُ تُسَوِّفُهُ حَتَّى تَنْقُضِي حَاجَةَ زَوْجِهَا فَيَنَامُ، فَيَلْكَ لَّا تَزَالُ الْمَلَائِكَةُ تَلْعَنُهَا حَتَّى يَسْتَيْقِظَ زَوْجُهَا (مکارم الاخلاق، ص ۲۴۹).

۲. وَ مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ تُؤْذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُعِينَهُ وَ تُرَضِيَهُ وَ إِنْ صَامَتِ الدَّهْرَ وَ قَامَتِ وَ أَعْتَقَتِ الرِّقَابَ وَ أَنْفَقَتِ الْأَمْوَالَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ كَانَتْ أُولَى مَنْ يَرِدُ النَّارَ. ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَ عَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْبُوزِيرِ وَ الْعَذَابُ (بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۶۳).

۳. أَيَّمَا امْرَأَةٍ آذَتْ زَوْجَهَا بِلِسَانِهَا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْهَا صَرْفًا (الغقبه، ج ۴، ص ۱۴).

است، ادامه دارد.^۱

مرز اطاعت از شوهر: اگرچه خشم و خشنودی خلا نسبت به زنان بر محور خشم و خشنودی همسرانشان است، این به معنای تمکین زن در برابر همه خواسته‌های مرد نیست، بلکه خواسته او باید مشروع و بر محور حقوق مردان بر زنان باشد.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: زنی که شب را سپری کند در حالی که شوهرش از او در مورد حقی خشمگین باشد نمازی از وی پذیرفته نمی‌شود تا اینکه همسرش از او خشنود شود.^۲

<http://Aftab.cc>

۱. مَنْ كَانَتْ لَهَا امْرَأَةٌ لَمْ تُؤَافِقْهُ وَ لَمْ تَصْبِرْ عَلَى مَا رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى وَ شَقَّتْ عَلَيْهِ وَ حَمَلَتْهُ مَا لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهَا حَسَنَةً تَنْفِي بِهَا حَرَّ النَّارِ وَ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهَا مَا دَامَتْ كَذَلِكَ (نواب الاعمال، ص ۲۸۷).

۲. أَيُّمَا امْرَأَةٍ بَاتَتْ وَ زَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ فِي حَقِّ لَمْ تُقْبَلْ مِنْهَا صَلَاةٌ حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا (الكافي، ج ۵، ص ۵۰۷).

۳. وَ أَمَا حَقُّ أُخِيكَ فَإِنْ تَعَلَّمَ أَنَّهُ يَدُكَ وَ عِزُّكَ وَ قُوَّتُكَ فَلَا تَتَّخِذْهُ سِلَاحًا عَلَى مَعْصِيَةِ اللَّهِ وَ لَا عُدَّةً لِلظُّلْمِ لِخَلْقِ اللَّهِ وَ لَا تَدْعُ نُصْرَتَهُ عَلَى عَدُوِّهِ وَ النَّصِيحَةَ (الفتاوى، ج ۲، ص ۶۲۱).